

Ligestilling

Fra en artikel af Jacob Janussen

Tidsskriftet Grønland 1969

Med det tempo, den tekniske udvikling i Grønland har haft de sidste tyve år, har den jævne grønlænder haft svært ved at følge med. Det er ikke nogen overdrivelse at hævde, at der er opstået store menneskelige problemer, hvoraf det meget omtalte spiritus-problem blot er symptomet for hele problemkomplekset. Utsigtet – idet jeg atter understreger, at jeg er overbevist om, at motiverne bag grønlandspolitikken altid har været og er de allerbedste – har man placeret den jævne grønlænder (og det vil sige: den allerstørste del af den grønlandske befolkning) i den mest ydmygende situation, noget menneske overhovedet kan befinde sig i: *følelsen af at være overflødig i sit eget land.*

Hvad skal vi så gøre? Skal vi fortsætte den nuværende skæve rytme uforandret, fordi den nuværende udvikling er i gang (sådan som en anmelder af Lidegaards sidste bog skrev i Holsteinborgs lokale blad)? – Mit svar er afgjort nej. Vi må sætte udviklingstempoet ned. Vi må give mennesket lejlighed til at kunne følge med, for *menneskelige skader er svære og dyre at reparere, når de først er sket.*

– Vi må fra grønlandsk hold holde op

med at kræve ligestilling med danskeren for enhver pris. Målet for den politik, vi skal føre, må være, at så mange grønlændere som muligt kommer til at føle, at samfundet kommer dem ved, at så mange grønlændere som muligt bliver tilfredse borgere i og føler sig fortrolige med deres samfund. Kravet om ligestilling må være underordnet i den nævnte målsætning.

En ting er jo sikkert: Vi opnår ikke ligestilling med danskere, ikke fordi danskerne nægter os ligestilling, men fordi danskernes og vore forudsætninger er for forskellige.

Hidtil har vi i Grønland diskuteret ligestilling uden at gøre os klart, hvad begrebet indebar. Efterhånden som den er blevet konkretiseret, er det blevet mere og mere klart, hvor svær den er at opnå. Vi kan tage fødestedskriteriet som eksempel. *Fødestedskriteriet er det mest kontante og konkrete udtryk for, at ligestilling ikke er mulig.* Det må vi se i øjnene, hvor bittert det måtte være at konstatere, men det betyder ikke nødvendigvis, at jeg accepterer kriteriet i dets nuværende udformning, men jeg ser det som en umulighed at indføre fuldstændig ligeløn i Grønland og i Danmark. Dertil er de

grundliggende økonomiske faktorer alt for forskellige.

Vi må forlange, at danskere, der skal til Grønland for at medvirke i landets opbygning, får en meget mere indgående oplysning om og undervisning i grønlandske forhold – også sproget. Det kan lade sig gøre. Man har blot aldrig forsøgt at tage fat på en systematisk måde. Hvad gør man ikke for danske u-landsfrivillige?

Betyder alt dette, at det kommende parti ønsker eller blot har løsrivelse fra Danmark i tankerne? – NEJ! Vi kan i Grønland slet ikke undvære den støtte, vi hidtil har fået fra danskerne i form af kapital, teknik og viden. Endvidere har vel de fleste grønlandere knyttet sådanne relationer til danskere, at de ikke ønsker at kappe disse forbindelser over. Vi er ikke få grønlandere, der har det sådan, at nogle af danskerne hører til de mennesker, vi overhovedet sætter mest pris på og respekterer mest. Vi har i Grønland til stadighed brug for inspiration fra danskernes side; men enhver må efterhånden kunne forstå, at man ved så ofte at kræve „danske ordninger“ lægger kimen til fremtidige konflikter, fordi man frustrerer den grønlandske befolkning ved at proklamere mål, der er så høje, at kun få har udsigt til at nå dem.

I fremtiden må den danske indsats i Grønland udformes således, at der i højere grad bliver taget hensyn til de grundliggende menneskelige faktorer, der bør indgå i al udvikling, hvis den skal lykkes. Det er sådan overalt i verden, at mennesker *altid* behøver tid til at vænne sig til nye omgivelser. Det er altid svært at ændre på folks vaner, adfærdsnormer og indstillinger til tingene. Grønlanderne

er vist ingen undtagelse fra denne regel. Der er i hvert fald intet, der tyder på, at vi er. Der har i de allerseneste år været talt meget om, at den grønlandske arbejder er en ustabil arbejdskraft.

Er han? Og i bekræftende fald hvorfor da?

Svaret burde alle menneskekendere kunne forstå, når de hører følgende: Indtil for ganske nylig så vi grønlandere op til vore landsmænd, der var uafhængige af uret, klokken. Vi så op til frie erhververe, der stod op for at tage på fangst, når det var ved at blive lyst. Når de så havde fået dagens fangst, roede de hjem. Vi så ned på folk, der som mere eller mindre løs arbejdskraft ved handelen – kivfalukat – var afhængige af klokken. – Nu stiller industrisamfundet en helt modsat norm, nemlig afhængighed af uret.

Vi må erkende og arbejde ud fra, at det danske rige består af tre nationaliteter. Selv en ubevidst manglende hensyntagen til de tre nationaliteters eksistens kan gøre megen skade. Det vil være en virkelig rigdom for det dansk-færøsk-grønlandske samfund, hvis vi kan nå så vidt, at vi begynder at acceptere, at hvert af os har lov til at have sine „særheder“.

Alt det forudgående forudsætter, at vi holder op med alene at tage hensyn til tekniske og økonomiske effektivitets- og hensigtsmæssighedshensyn. Vi må lære at tænke mere humanistisk, end vi hidtil har gjort. Det er i længden alt for dyrt og for ødelæggende at ignorere almenmenneskelige, psykologiske faktorer.

Humanister, som har vovet at tage del i den grønlandske, offentlige diskussion, har fået etiketten „romantiske teoretikere“ påhæftet. Undertegnede har ingen

»Betyder alt dette, at det kommende parti ønsker eller blot har løsrivelse fra Danmark i tankerne?
 -- NEJ!« Nuuk/Godthåb juli 1980. Fot.: Hans-Erik Rasmussen.

illusioner om, at den nuværende politiske kurs bliver ændret med det første. Netop derfor er der al mulig grund til at starte en virkelig debat om hele grønlandspolitikken. Det kan nu engang imellem være meget, meget sundt at prøve at anskue grønlandsspørgsmålet ud fra en helhedsbetragtning. Folketinget må efterhånden alvorligt overveje at tage en generel drøftelse af Grønlands udvikling. Landsrådsformandens modstand imod en sådan debat er for svagt funderet til at hindre det behov, der vitterligt eksisterer for at høre grønlandsspørgsmålet blive kommenteret fra tingets talerstol.

Det kommende partis hovedformål er at skabe grundlaget for, at flest mulige borgere i Grønland kan komme til at være tilfredse borgere i et velfærdssamfund. Velfærdssamfund, fordi et nogenlunde acceptabelt levestandard i et land som Grønland forudsætter en meget udpræget fællesindsats. Hovedformålet søges opnået bl. a. ved *erkendelse af eget værd*

som grønlænder og som medborger i det danske rige. Vi tror ikke, at der findes en genvej til integration med Danmark. Tværtimod er vi overbevist om, at en for vidtgående ligestillingspolitik snarere tilslører end afklarer de vigtige problemer der eksisterer, og at alt for ambitiøse politiske mål og foranstaltninger, der opstilles og gennemføres i ligestillingens og integrationens hellige navn, skaber kimen til senere alvorlige spændinger, fordi de er ude af takt med de faktiske barske forhold i Grønland.

Grønlænderne har en tradition for at have en holdning til livet. Det er ofte ligefrem forbavsende at høre ældre grønlændere, hvor dybt de har tænkt over livet, hvad de har villet med deres liv. — Ligeledes lå der dybtgående overvejelser bag forældrenes opdragelsesmetoder over for deres børn. — Alt det skulle ikke så gerne gå i glemselen. Det er en af det kommende partis helligste pligter, at det ikke sker.